

Iagttagelsens påskestemning

Hvilken betydning har goetheanistisk forskning for naturen?

Af Wolter Bos.

Fra tidsskriftet *Das Goetheanum* 2015, 1-2. Wolter Bos er født 1950, er biolog og bor i Amsterdam. Fra 1974-2014 var han kemi- og biologilærer ved Rudolf Steinerskolen i Haarlem, Holland.

Oversættelse Alex Schlittler

Goetheanistisk iagttagelse og forskning er praktisk empati. Under iagttagelsen forsøger man indvendig at genskabe naturen. Man går måske forbi en blomstrende cikorie og siger: "Hvor er den smuk, den blå farve blomsterne har". Det kan være begyndelsen til et ægte møde med planten, hvis man ellers kan undgå den sædvanlige hast, hvormed vi normalt går igennem verden. Blomsten har en speciel blå, venlig og dybere end forglemmigejens; mere en 'værende' end kun et 'blåt virkende' blå. Farven har et anstrøg af violet, hvad der giver de små forblæste blomsterhoveder, der allerede visner tidligt på dagen, et melankolsk præg. En sådan iagttagelse behøver ikke at tage megen tid. Med en følelse af lykke begynder dagen, det blå optages i ens indre. Ved at skænke opmærksomhed er man i virkeligheden den, der ved mødet modtager de fleste gaver.

At blive inviteret

Tyder noget på, at der er foregået mere end en subjektiv, alene for det pågældende menneske berigende sansnings- og føleelsesproces? Ja, for vandringsmanden var jo ikke gået ud for at iagttage planter, men følte sig ligesom 'inviteret' til denne iagttagelse. Og specifikt af cikorieplanten, ikke af alle mulige andre planter, som også var der. Det var som om den kun blomstrede for hans skyld. Iagttagelsen var desuden helt uden personlige hensigter eller begær. Der blev ikke rakt ud efter cikorieblomstens blå farve. Alligevel trængte den ind i iagttageren. Ved den empatiske iagttagelse træder man så at sige ind på et område, som ligger imellem mennesket og det fænomen, der iagttages. I dette område udvikler sig iagttagelsesprocessen tvangsfrit, således at den formes fra to sider. Man er aktivt medvirkende, men får også hjælp, og man får sarte hentydninger, der vejleder opmærksomheden.

I være i processen

Af den slags iagttagelsesoplevelser får man i stigende grad sikkerhed for, at naturen gerne vil iagttages og trænge ind i menneskets indre. Et skridt videre går den hollandske biolog Frits Julius. Han skriver i sin selvbio-

grafi, at han ved sine naturiagttagelser på et tidspunkt helt afstod fra egne anstrengelser for i stedet at lade sig lede af naturvæsner: "Jeg har i knap tre timer ikke taget et skridt uden at være blevet ført. Gentagne gange blev jeg stillet foran let bevoksede sten, foran planter, eller måske rettere sagt miniaturelandskaber, som jeg kunne lære noget karakteristisk af. Den kendsgerning, at man blev anbragt de mest forskellige steder, bevirkede, at man ganske enkelt vidste: Her er der noget at lære. Det var begyndelsen på en ejendommelig højere læreanstalt for sanseiagttagelse."

For eksempel kommer to tårnfalke flyvende i en langtrukken bue. Lige over vore hoveder viser de deres flyvekunster: deres hurtige, retlinjede ankomst, deres kredsen, stadig højere, indtil de bliver båret af opvinde,

og overgangen fra større hastighed til det punkt, hvor de 'virrer' med vingerne og synes at stå stille, når de 'muser'. Fordi sollyset skinner igennem deres vinge- og halefjer, er fuglene omgivet af en lysaura. Beundrende, ja henrykt får man en følelse af at have fået lov til at se fuglen, som den i virkeligheden er. Den er som et lysvæsen, der træder ud af en lysverden. Vi føler os ikke som tilskuere, men som medvirkende i en hændelse eller synliggørelsesproces.

At ophøje

Lad os som det første fastholde, at et menneske beriges af mødet med naturen, fordi det at 'skænke' er en karakteristisk egenskab ved naturen. I naturen lever tilsyneladende ønsket om at blive set, en henvisning til slægtskabet med mennesket. Det får naturen mulighed for, når vi på vores side viser, at vi gerne åbner os for det, den vil vise os. Forærende sig selv til os vandrer naturen ind i os. Det bemærker vi konkret, når vi næste gang kommer forbi en cikorie eller næste gang ser en tårnfalk.

Cikorien indgår nu i vores evne til at orientere os i verden og er med til at udforme den næste iagttagelsesproces. Den er inde i os, og (sammen) med os

er den blevet menneske. Er det det, vi bevirker gennem vores opmærksomhed på naturen?

Der findes fænomener, som omgående og altid udstråler en vis ophøjethed: stjernehimlen, en regnbue, en solopgang, et vandfald. Andre fænomener kræver mere opmærksomhed, før man oplever dem som omgivet af en glans, omkranset af noget stort. Glansen opstår, når fænomenet opleves som billede. Engkarsen med sine små opadsvævende blomsterklynger kan f.eks. blive et billede på længslen efter en højere verden, en længsel, der ikke er højlydt, men som altid er der. Et tæppe med anemoner i en nøgen forårsskov kan blive til et billede på den venligste, rene hengivelse.

Som billede mister fænomenet sin banale karakter. Det ophøjes ved, at vi beskæftiger os med det; det bliver muligt at opleve dets værdighed. I sådanne tilsynekomst-processer lever et påskemotiv. I tilbagemarket på en vellykket iagttagelsesproces mærker man tydeligt denne forårs-påskestemning. Noget er blevet bragt i bevægelse og befriet for stivheden i den gængse opfattelse. I den retning ligger vel det, som praktisk goetheanisme kan betyde for naturen.